

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет прикладних наук (Литва)

Відземський університет прикладних наук (Латвія)

Університет «Aurel Vlaicu» в м. Арад (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Луцький національний технічний університет

Одеський національний економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2025 р.

Полтава
2025

через переоцінку активів та зростання вартості фондування. ІМФ наголошує, що банки були змушені переглядати традиційні моделі прогнозування процентної маржі, оскільки зростання ставок супроводжувалося уповільненням кредитного попиту, збільшенням частки проблемних позик та необхідністю формування додаткових резервів. Це змусило фінансові установи вбудовувати у свої бюджети розширені макроекономічні сценарії, які враховували можливість тривалого періоду високих ставок та погіршення фінансових умов, що раніше не було типовою практикою [2].

Отже, аналіз кейсів 2022–2025 років демонструє, що бюджетування у банках у період турбулентності перетворюється на багатовимірний процес, який поєднує управління ризиками, фінансове планування та стратегічну адаптацію до зовнішніх викликів. Основними чинниками, що формують бюджетні стратегії, є висока макроекономічна невизначеність, зростання ризиків ліквідності та масштабні нереалізовані збитки від зміни процентних ставок. Банки, що інтегрують у бюджетування стрес-тестування, аналіз чутливості до ринкових змін та сценарне моделювання поведінки вкладників, здатні підвищити власну стійкість у періоди нестабільності та забезпечити тривалу конкурентоздатність. Турбулентність 2022–2025 років показала, що ефективне бюджетування є не просто технічною функцією, а ключовим інструментом виживання банківського сектору в умовах кризи.

Література

1. Basel Committee on Banking Supervision. The 2023 banking turmoil and liquidity risk: a progress report. BIS, 2024. URL: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d582.pdf>.
2. International Monetary Fund. Global Financial Stability Report. October 2023. URL: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/GFSR/2023/October/English/ch1.ashx>.
3. National Bank of Ukraine. Financial Stability Report. December 2024. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H2_eng.pdf.
4. Rice, T., & Guerrini, G. M. Riding the rate wave: interest rate and run risks in euro area banks during the 2022–2023 monetary cycle. ECB Working Paper No. 3090, 2025. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5383748.

УДК 336.74

Оленич Валерія Павлівна, студентка

Науковий керівник Худолій Ю. С., к. е. н., доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Необхідною умовою економічного зростання будь-якої країни є забезпечення високого ступеня розвитку вітчизняної грошово-кредитної системи. Від її успішного функціонування залежить не лише ефективність організації грошового обігу в державі, а й здатність банківський установ задовольняти попит клієнтів, та центрального банку впроваджувати заходи що стосуються монетарного регулювання.

Через вторгнення рф до України грошово-кредитний ринок держави зазнав значного дисбалансу та коливань. Зокрема, різкий спад економічної діяльності та довготривала нестабільність в країні створили значні ризики на ринку кредитування, що змусило банки майже повністю відмовитись від даного напрямку діяльності. До того ж, окупація значної частини українських територій призвела до зменшення попиту на кредитування, у зв'язку припиненням економічної діяльності на таких територіях.

Іншим не менш важливим фактором, що вплинув на грошово-кредитну політику в Україні стали значні обсяги фінансової допомоги від міжнародних партнерів та фінансових організацій. Протягом 2022 року такі надходження становили 42,3% від усього доходу держбюджету, що повністю змінило структуру грошового ринку країни [1].

Спад економічної активності та введення великої грошової маси на фінансові ринки в перші часи війни генерували ризики інфляції, девальвації національної валюти, скорочення обсягу доступних кредитних ресурсів. Проте, з іншого боку – значні обсяги міжнародної фінансової допомоги призвели до нівелювання частини зазначених негативних тенденцій, сприяли стабілізації валютного курсу, дозволили НБУ зберегти свої міжнародні валютні резерви й загалом підтримали національну фінансову систему [1].

Наслідком таких зустрічних тенденцій в кризових умовах стала зміна основних індикаторів фінансового ринку.

Щоб детальніше охарактеризувати, зміни, що відбулися у грошово-кредитній сфері, було представлено динаміку ключових макроекономічних показників України за 2024-2025 рр. (рис. 1) [2, 3].

Аналіз наданих показників свідчить про мінливий, але загалом контрольований стан грошово-кредитного ринку в Україні протягом періоду з січня 2022 р. по вересень 2025 року.

Після значного виводу коштів за кордон іноземними інвесторами та громадянами України, що виїхали за кордон валові резерви скоротились на 1/3. Додатковим навантаженням на обсяг резервів стало стрімке зростання обсягів імпорту при скороченні експортних потоків. Після відновлення економічної діяльності на ринках з листопада 2023 р., налагодження експорту та нарощення міжнародних грошових траншів, резерви на кінець вересня 2025 р. перевищили довоєнні показники майже вдвічі, що вказує на зміцнення зовнішньої стійкості та здатність НБУ підтримувати обмінний курс.

Облікова ставка НБУ також перейшла у стан помірнього монетарного регулювання, знизившись майже втричі. Кредити овернайт, також суттєво зросли з 11% до 27% але потім почали поступово знижуватись, досягнувши 19,50% у вересні 2025, що свідчить про стабілізацію ситуації з ліквідністю та зниження ризиків у банківському секторі, хоча і залишається на відносно високому рівні порівняно з довоєнним.

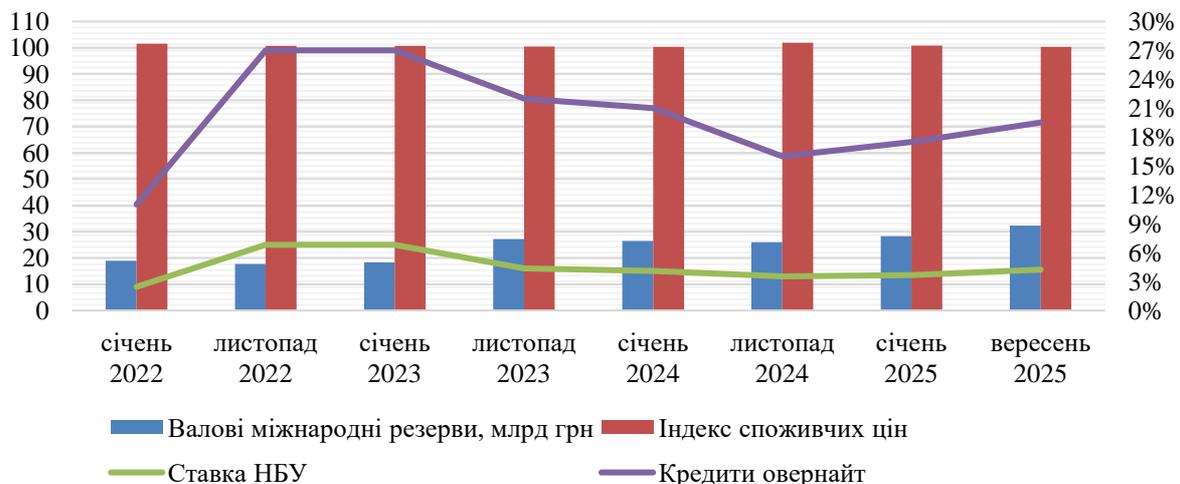

Рис. 1. Динаміка основних макроекономічних індикаторів грошово-кредитного ринку України з 01.2022 р. по 09.2025 р.

Охарактеризувавши наведені показники, можна дійти висновку, що саме міжнародні резерви сприяли стабілізації економіки країни в перші дні війни та в подальшому. Втім, висока залежність від міжнародних резервів при будь-якому їх скороченні чи ліквідації можуть швидко підірвати фінансову стійкість та можливості Нацбанку підтримувати ліквідність. Також, відносно висока ставка за кредитами овернайт може пригнічувати інвестиційну активність.

Регулятору доцільно продовжувати управляти міжнародними резервами та валютними інтервенції, щоб мати змогу забезпечити керовану гнучкість обмінного курсу, задля мінімізації валютних ризиків та збереження цінової стабільності.

Також для вивільнення капіталу, що є ключем до економічного зростання можна розширити державні програми для дешевого інвестиційного кредитування галузей енергетики чи оборонної промисловості та активізувати роботу банку із непрацюючими активами. Загалом, попри складні умови функціонування під час військового стану, який супроводжується значною кількістю ризиків і загроз для національної економіки України, грошово-кредитна система держави продемонструвала відносну стійкість до цих негативних чинників. Реальні показники виявились набагато перспективніші від тих, які прогнозувались експертами на початку війни.

Стабілізації більшості ключових показників підтверджує правильність дій уряду не лише для стабілізації економіки, але й її перспективного розвитку.

Література

1. Чиж Н., Урбан О. Грошово-кредитна політика України: сучасні тенденції та виклики. *Економічний форум*. 2023. № 1. С. 157–162. URL: https://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/file:///C:/Users/UD/Downloads/GROSOVO-KREDITNA_POLITIKA_UKRAINI_SUCASNI_TENDENCI.pdf.
2. Фінансові ринки. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets>.
3. Банківський сектор. Облікова ставка НБУ. 2025. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/nbu/refinance/>.
4. Онищенко В.О., Довгаль Ю.С., Савченко Т.В. Дослідження впливу грошово-кредитної політики на макроконкурентоспроможність країни. *Вісник Української академії банківської справи*. 2011. №2. С. 7–12.
5. Маслій О.А., Глушко А.Д. Державне фінансове регулювання як інструмент мінімізації загроз економічній безпеці України в умовах воєнного стану. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. Вип. 2 (02). С. 125-130.

УДК 336.741.5

*Писанець Марія Євгенівна,
студентка*

Науковий керівник: Вовченко О.С., к.е.н., доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІАТНИХ ГРОШЕЙ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій та проникнення цифровізації в усі сфери фінансової системи призводить до глибокої трансформації фіатних грошей, що поступово переходять від традиційної готівкової форми до повністю цифрових еквівалентів. Актуальність цього процесу визначається зростаючими потребами економіки у швидких, безпечних та ефективних платіжних засобах, а також